

2022-07-07
A2022/00528
A2022/01029

Arbetsmarknadsdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag till Socialstyrelsen att stärka kommunernas arbete med att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende 2022–2025

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att stärka det nationella stödet till kommunerna i deras arbete med att ge stöd till våldsutsatta att ordna stadigvarande boende. Socialstyrelsen ska, efter ansökan, fördela medel till verksamheter i ett antal kommuner som syftar till att långsiktigt stärka och utveckla kommunernas arbete när de erbjuder våldsutsatta hjälp med att ordna stadigvarande boende. Beslut om statsbidrag ska fattas av Socialstyrelsen enligt de kriterier som regeringen avser att besluta om i en förordning. Socialstyrelsen ska vidare bidra till att samordna och utveckla kommunnätverket Kompotten i nära dialog med nätverkets styrgrupp.

Socialstyrelsen ska sammanställa en expertgrupp där Boverket, Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och andra berörda aktörer och civilsamhällsorganisationer ingår. Expertgruppens roll är att bidra till förankring och implementering av den kunskap som tas fram inom ramen för uppdraget. I uppdraget ingår att regelbundet sammankalla expertgruppen.

För uppdraget får Socialstyrelsen under 2022 använda 5 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering för budgetåret 2022 uppförda anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagspost 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till

Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisning av medel ska hänvisa till diarienumret för detta beslut. Av medlen får Socialstyrelsen använda högst 1 500 000 kronor för eget arbete med uppdraget. Resterande medel ska fördelas som statsbidrag. Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2024 och den 31 maj 2025 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet). Av delredovisningen ska det framgå hur statsbidraget har fördelats och medlen använts. Socialstyrelsen ska säkerställa att arbetet inom ramen för detta uppdrag utvärderas, redovisa utvärderingen till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet) och sprida utvärderingens resultat och slutsatser till kommuner och andra berörda aktörer. Socialstyrelsen ska senast den 31 maj 2026 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

Ärendet

Regeringen vill öka förutsättningarna för att våldsutsatta vuxna och barn ska få stöd i övergången till ett mer varaktigt boende efter exempelvis vistelse i skyddat boende. Regeringen har därför aviserat i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1) att den tillsätter en expertgrupp som ska bidra till att stärka arbetet med att fler ska kunna gå vidare till stadigvarande boende efter placering i skyddat boende genom att se över hur kommunernas arbete med detta på bästa sätt kan stödjas och utvecklas. En del av medlen ska betalas ut till verksamheter i ett antal pilotkommuner.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer ska socialnämnden erbjuda brottsoffer insatser akut och på kort och lång sikt med utgångspunkt i behovet av skydd, stöd och hjälp. Vid behov ska lämpligt, tillfälligt boende, t.ex. skyddat boende erbjudas. Av de allmänna råden framgår att socialnämnden bör kunna erbjuda våldsutsatta stöd och hjälp med att ordna ett stadigvarande boende.

Av de kvinnor som befinner sig i akut hemlöshet bedöms en tredjedel ha hamnat i denna situation till följd av våld i en nära relation, enligt 2017 års nationella hemlöshetskartläggning som genomfördes av Socialstyrelsen. Enligt betänkandet Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (SOU 2017:112) har många kvinnor och barn efter

vistelsen i skyddat boende svårt att få hjälp med att ordna ett stadigvarande boende. Återplacering i skyddat boende eller tillfälliga boendelösningar som vandrarhem eller hotell är inte ovanligt.

Länsstyrelserna har på regeringens uppdrag kartlagt kommuners insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende (A2022/00528). Länsstyrelserna konstaterar att kommunerna tillhandahåller olika insatser för att stödja våldsutsatta till stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende, till exempel sociala kontrakt, möjlighet till förtur samt stöd i att söka bostad. Insatserna varierar mellan kommunerna, vilket bland annat beror på att förutsättningarna skiljer sig åt. Bostadsmarknaden har en stor påverkan på kommunernas möjligheter att ge stöd. Konsekvenser av ekonomiskt våld är en annan faktor som påverkar möjligheten för våldsutsatta att få bostad efter vistelse i skyddat boende. Ekonomiskt våld innebär att förövaren tar kontroll över materiella tillgångar och ekonomin, t.ex. genom att kontrollera hur partnern använder pengar eller undanhålla inkomster. Enligt rapporten beskriver kommunerna att samverkan över kommungränserna ofta innebär utmaningar och efterfrågar mer stöd och samordning från nationell och regional nivå. Vad gäller hbtqi-personer är det få kommuner som beskriver att de möter eller har erfarenheter av skyddsplaceringar för målgruppen.

Ett tryggt boende är avgörande för att kunna upprätthålla skydd och en förutsättning för en fungerande livssituation för våldsutsatta kvinnor och barn. Socialstyrelsen konstaterar i en rapport om myndighetens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021 (Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2018–2021, 2022) att ett återkommande problem är att brottsoffren inte har fått hjälp med att flytta till en annan stadigvarande bostad för att undkomma gärningspersonen. Jämställdhetsmyndigheten konstaterar i rapporten Skyddade personuppgifter – oskyddade personer (A2022/00548) att bristen på stadigvarande boende till kvinnor som lever med skyddade personuppgifter är ett allvarligt problem.

Länsstyrelserna framför i ovan nämnda kartläggning att det är angeläget att förstärka och utveckla de nätverk och strukturer som finns för samverkan över kommungränserna. Det nationella kommunnätverket Kompotten är ett exempel på strukturerad samverkan mellan kommuner som syftar till att underlätta och hjälpa våldsutsatta personer att få ett tryggt och säkert

boende. Sedan 2021 samordnas nätverket av Västerås kommun. Regeringen har beviljat Västerås kommun 1 730 000 kronor under 2022 för att fortsätta arbetet som avser kommunnätverket Kompotten (A2021/02291). Både Västerås kommun och Socialstyrelsen har dock lyft behovet av en nationell samordning av nätverket.

Närmare om uppdraget

Socialstyrelsen ska stödja kommunerna i deras arbete med att hjälpa våldsutsatta att ordna stadigvarande boende till våldsutsatta. Socialstyrelsen ska se över hur kommunernas arbete på detta område kan stödjas och utvecklas på bästa sätt. Det kan till exempel handla om att tillhandahålla metodstöd och kunskapsstöd på området och sprida goda exempel. Socialstyrelsen ska även, efter ansökan, fördela medel till verksamheter i ett antal kommuner för att långsiktigt stärka och utveckla kommunernas arbete med att ordna stadigvarande boende. Beslut om fördelning av statsbidraget ska fattas av Socialstyrelsen enligt de kriterier som regeringen avser att besluta om i en förordning.

Socialstyrelsen ska vidare under uppdragsperioden bidra till att samordna och utveckla kommunnätverket Kompotten i nära dialog med nätverkets styrgrupp. Socialstyrelsen ska samtidigt se över hur uppgiften att samordna nätverket bör organiseras och finansieras långsiktigt.

Socialstyrelsen ska säkerställa att arbetet inom ramen för detta uppdrag utvärderas. Socialstyrelsen ska sprida utvärderingens resultat och slutsatser till kommuner och andra berörda aktörer samt redovisa utvärderingen till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

Regeringen beräknar att 10 miljoner kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2023, 10 miljoner kronor för 2024 och 5 miljoner kronor för 2025, under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Eva Nordmark

Viktor Sjögren

Kopia till

Arbetsmarknadsutskottet

A/MRD

Fi BA

Fi OFA K

Fi SFÖ

Fi/SBA BB

S/FS

S/SOF

Ku/CSM

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

Boverket

Jämställdhetsmyndigheten

Kammarkollegiet

Länsstyrelserna

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)